

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Προς: Πρόεδρο & Μέλη
Περιφερειακού Συμβουλίου Νοτίου Αιγαίου

ΘΕΜΑ: Η προστασία του Δημόσιου Χώρου και οι επιπτώσεις του διαχρονικού φαινομένου της κατάληψης του στην οικονομία, στο περιβάλλον και στην κοινωνία.

Η έλλειψη αρμοδιότητας στον Β' βαθμό Αυτοδιοίκησης στο ζήτημα της προστασίας του Δημόσιου χώρου και ειδικότερα στην υλοποίηση Πρωτοκόλλων Κατεδάφισης Αυθαίρετων Κατασκευών, αλλά και της επιβολής των σχετικών ποινών (διοικητικών, οικονομικών ή κατεδαφίσεων), σε συνδυασμό με την γιγάντωση του φαινομένου, μας οδηγεί στο να απαιτήσουμε την αναθεώρηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου.

Επιπλέον, η Αυτοδιοίκηση του Β' βαθμού, δεν μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί ως εύκολος πολιτικός στόχος ή άλλοθι κατά περίπτωση, ανάλογα με τις γνώσεις, ορέξεις ή κίνητρα των πάσης φύσεως καταγγελλόντων.

Ο Δημόσιος χώρος αποτελεί κοινό αγαθό για όλους και συνεπώς κρίνεται απαραίτητο να σχεδιάζεται, να χρησιμοποιείται και να συντηρείται, βάσει προδιαγραφών και κανονισμών που απαντούν στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά όλων των χρηστών του (διαφορετικές κοινωνικές ομάδες όπως πχ. παιδιά, ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, διαφορετικές χρήσεις όπως πχ. πράσινοι χώροι, τοπικές επιχειρήσεις, ιδιαιτερότητες συγκεκριμένων περιοχών, κινητικότητα κ.α.). Αυτό είναι απαίτηση μίας βιώσιμης και καθολικά προσβάσιμης, ανθεκτικής κοινωνίας, που σέβεται τους πολίτες της και προνοεί για όλες τις ανάγκες τους.

Σήμερα η καταπάτηση του Δημόσιου χώρου από ευκαιριακές και τυχαίες εμπορικές χρήσεις ή παράνομες συμπεριφορές, από καταπάτηση αιγιαλού, κατάληψη πλατειών και πεζοδρομίων, οδοστρώματος, καταπάτηση δασών, έως αγνόηση κυκλοφοριακών μέτρων και

παράνομη στάθμευση, απειλεί την ισάξια χρήση και πρόσβαση από όλους σε έναν ευχάριστο Δημόσιο χώρο διαβίωσης, εκπαίδευσης και αναψυχής.

Επιπλέον των υπολοίπων, οι επιπτώσεις της άναρχης αυτής κατάληψης του Δημόσιου χώρου, υποβαθμίζουν την ποιότητα και συνεπώς την αξία και του τουριστικού προϊόντος που προωθεί η τοπική κοινωνία.

Συχνά προκύπτουν αντικρουόμενες χρήσεις γης - ειδικά σε περιοχές φυσικού πλούτου- που οδηγεί στην υποβάθμιση της περιοχής.

Η μελετημένη και οργανωμένη χρήση του Δημόσιου χώρου απαιτεί ένα σαφές πλαίσιο διαχείρισης το οποίο θα έχει αναπτυχθεί με βάση τα χαρακτηριστικά της περιοχής. Το πλαίσιο αυτό θα πρέπει

- να είναι προσαρμοσμένο στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής (φυσικά, εμπορικά και κοινωνικά),
- να επιτρέπει χρήσεις γης που σέβονται τον φυσικό πλούτο χωρίς ταυτόχρονα να γίνονται τροχοπέδη στην ανάπτυξη,
- να προάγει την μοναδική (αυθεντική) ταυτότητα της περιοχής, με στόχο να προσελκύσουν τουριστικό ενδιαφέρον (πέραν των κλασικών προσεγγίσεων μαζικού τουρισμού),
- να ακολουθεί τις σύγχρονες προδιαγραφές βιώσιμου σχεδιασμού ανθεκτικών πόλεων με την συνεχή και μεθοδική συμμετοχή των πολιτών.

Ο επιτυχημένος σχεδιασμός αλλά και η επιτυχημένη διαχείριση του Δημόσιου χώρου, θα έπρεπε να προκύπτει από μία πολύ-επίπεδη και συνεχή συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων αρμοδίων φορέων, κοινωνικών οργανώσεων και πολιτών έτσι ώστε, να εξασφαλίζεται η ισορροπημένη κάλυψη των αναγκών των χρηστών αλλά και η βέλτιστη αξιοποίησή του για την τοπική οικονομία, χωρίς να αγνοούνται αρχές του αστικού σχεδιασμού για βιώσιμες και ανθεκτικές σύγχρονες πόλεις. Η τεκμηριωμένη και μεθοδικά δομημένη συμμετοχή διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και φορέων, στα διάφορα στάδια σχεδιασμού και διαχείρισης του Δημόσιου χώρου, θα έπρεπε να αποτελεί βασικό εργαλείο για την παραγωγή υψηλής ποιότητας Δημόσιου χώρου και συνεπώς καλύτερης ποιότητας ζωής.

Μέχρι σήμερα, ο παρωχημένος σχεδιασμός του Δημόσιου χώρου στις περισσότερες περιοχές της χώρας και δη στις τουριστικές (με άξονα κυρίως την πρόσκαιρη ωφέλεια και την εξυπηρέτηση περιοδικών αναγκών, με ταυτόχρονη άγνοια μόνιμων λύσεων), επιδεινώνει την χωρική ποιότητα (του συχνά άναρχα) δομημένου περιβάλλοντος, καθώς αφενός, δεν παρέχει ανέσεις και ποιότητες ενός ευχάριστου χώρου διαβίωσης και αναψυχής και αφετέρου αδυνατεί να ανακουφίσει το περιβάλλον σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης όπως πυρκαγιές, καύσωνες ή πλημμύρες.

Η έλλειψη σύγχρονου σχεδιασμού, καθώς επίσης η αδυναμία των ελεγκτικών μηχανισμών, κυρίως λόγω υποστελέχωσης, σε συνδυασμό με μία νομοθεσία η οποία είναι δαιδαλώδης, έχει οδηγήσει στο διαχρονικό πλέον φαινόμενο, της ανέγερσης κατασκευών χωρίς αδειοδότηση, εντός δημόσιων εκτάσεων ή της κατάληψης εν γένει δημοσίου χώρου.

Το φαινόμενο αυτό το εντοπίζουμε καθημερινά, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ή και να είναι αδύνατη κάποιες φορές η διέλευση, από αρκετές κοινωνικές ομάδες (παιδιά, ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ), ενώ ιδιαίτερα έντονο είναι τις τελευταίες ημέρες το φαινόμενο διατήρησης αυθαίρετων κατασκευών σε Δημόσιους χώρους, μέσω της αναστολής κατεδάφισης αυτών, που επαναλαμβάνεται.

Η έλλειψη πολιτικής βούλησης σε κεντρικό επίπεδο, για την αντιμετώπιση του φαινομένου είναι οριζόντια, υπερκομματική και διαχρονική.

Η αδράνεια αυτή είναι τελικά καταστροφική, διότι δημιουργεί αφενός τετελεσμένες καταστάσεις και αφετέρου, που είναι και το πιο σημαντικό, δημιουργεί την πεποίθηση σε όλους ότι, οι αυθαιρεσίες όχι μόνο δεν τιμωρούνται, αλλά διατηρούνται, άρα εμμέσως επιβραβεύονται. Το αποτέλεσμα αυτού; Περισσότερες και μεγαλύτερης κλίμακας αυθαίρετες κατασκευές.

Οι επιπτώσεις του διαχρονικού αυτού φαινομένου εντοπίζονται και στους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στην οικονομία.

Προκαλείται διάλυση του κοινωνικού ιστού, με την εμπέδωση ενός αισθήματος ανομίας και ατιμωρησίας, το οποίο σε βάθος χρόνου «προάγει» συμπεριφορές αυθαιρεσίας, που εκτείνονται πολύ πέρα από τη δόμηση μόνο, δημιουργώντας και ένα αίσθημα απογοήτευσης και ανασφάλειας στους πολίτες οι οποίοι δεν συμμετέχουν στην αυθαιρεσία.

Η συνεχής υποβάθμιση του περιβάλλοντος οδηγεί σε ολοένα και χαμηλότερο επίπεδο ζωής των πολιτών. Στερεί από τις επόμενες γενιές τη δυνατότητα υγιούς διαβίωσης και ανάπτυξης και καταλήγει στη χειρότερη μορφή του, στην απειλή ακόμα και της ίδιας της ανθρώπινης ζωής, ειδικότερα σε συνδυασμό με τις δραματικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Και τέλος, όσον αφορά στην οικονομία, το φαινόμενο αυτό δημιουργεί το «τέλειο» περιβάλλον αθέμιτου ανταγωνισμού, με επιπτώσεις στην υγιή ανάπτυξη της επιχειρηματικής άμιλλας, αλλά πολύ συχνά και στη στέρηση πολυτίμων δημοσίων εσόδων, ενώ από την άλλη και ταυτόχρονα, δημιουργεί έναν πολύ ακριβό μηχανισμό διοικητικής διαχείρισης, με μεγάλο δημοσιονομικό κόστος και πολύ χαμηλό δημοσιονομικό αποτέλεσμα, λόγω ακριβώς της έλλειψης πολιτικής βούλησης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Τον Νοέμβριο του 2017 ψηφίστηκε ο νόμος 4495, που προέβλεπε τη δημιουργία Διεύθυνσης Ελέγχου Δομημένου Περιβάλλοντος και Εφαρμογής Σχεδιασμού στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με Περιφερειακές Διευθύνσεις Ελέγχου Δόμησης και Περιφερειακά Παρατηρητήρια και Τμήματα Ελέγχου Δόμησης στην έδρα κάθε Περιφέρειας καθώς και Τοπικά Παρατηρητήρια ανά Περιφερειακή Ενότητα.

Παρά τη ρητή πρόβλεψη στο Νόμο πως εντός 6 μηνών επρόκειτο να εκδοθεί Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) που θα καθόριζε τη στελέχωση των Παρατηρητηρίων με το αναγκαίο προσωπικό, την κατάρτισή του, το θέμα της υλικοτεχνικής υποδομής κλπ, αυτό ουδέποτε πραγματοποιήθηκε. Αυτό είναι μία ακόμα απόδειξη της έλλειψης πολιτικής βούλησης σε κεντρικό επίπεδο, διαχρονικά και διακομματικά.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, ο πολυνησιακός χαρακτήρας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου δημιουργεί ιδιαίτερες συνθήκες σε δύο επίπεδα:

- Σε πρώτο επίπεδο, λειτουργεί ως μαγνήτης για την ανάπτυξη αυθαίρετων κατασκευών,
- και δεύτερον σε διοικητικό επίπεδο καθιστά δυσχερέστατο τον έλεγχο από πλευράς των κεντρικών υπηρεσιών.

Σε συνδυασμό με τη διοικητική διάρθρωση των υπηρεσιών:

- την υπαγωγή των ΥΔΟΜ στον Α' Βαθμό Αυτοδιοίκησης
- τη δυνατότητα ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικής αστυνομίας μόνο στον Α' βαθμό Αυτοδιοίκησης.

Και κυρίως, με δεδομένο τον εδαφικό κατακερματισμό, λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, σε συνδυασμό με την απουσία υπηρεσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου αλλά και της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, στην συντριπτική πλειοψηφία των νησιών,

Π ρ ο τ ε ί ν ο υ μ ε :

1. Την ίδρυση Ειδικού Σώματος Προστασίας Δημόσιου Χώρου, στο επίπεδο του Α' βαθμού Αυτοδιοίκησης, με την ταυτόχρονη μεταφορά σε αυτόν
 - α) των πιστώσεων, που για το σκοπό αυτό, έχουν σήμερα στη διάθεσή τους οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και
 - β) των ποσών που προκύπτουν από την επιβολή των σχετικών προστίμων.
2. Η λειτουργία του ανωτέρω προτεινόμενου σώματος να εξεταστεί στο πλαίσιο λειτουργίας είτε των ΥΔΟΜ είτε της Δημοτικής Αστυνομίας (αμφότερες υπηρεσίες της Α'θμιας αυτοδιοίκησης).
3. Να γίνει κωδικοποίηση της σχετικής νομοθεσίας, με στόχο την απλούστευσή της και τη συντόμευση των σχετικών διαδικασιών, για την υλοποίηση των οριστικών πρωτοκόλλων κατεδάφισης με την απάλειψη κάθε συναρμοδιότητας και την μεταφορά του συνόλου των ενεργειών σε αποκλειστικά ένα επίπεδο διοίκησης, που για τους λόγους που αναλύθηκαν παραπάνω μπορεί να είναι μόνο ο Α' βαθμός αυτοδιοίκησης.